

Nem futnának ők ha mi nem irtánk vala,
 's javokra lesznek tévedésink is, mert ezen
 ken fogják láthatni, mit kell kerülniük.
Kazinczy Ferencz.

IX.

Miként szabad rézre metszeni? Szabad e az Academicusnak változtatni az elébe adott olajfestésen? Szabad is, nem is. Ha Lucas Kranach' darabjainak rézbe metszésére adná magát John, úgy ő bizonyosan a' szerént metszené ezen darabokat, hogy a' Lukács Mester' kezének és korának kinniveletlenségét is adja, mert ezek a' darabnak elengedhetetlen tulajdonságai. De ha, példának okáért, egy most élő Művész' darabját metszené, 's látná, hogy ez csak gondatlanságból vagy ügyetlenségből tett valamit úgy, a' hogy John hiszi hogy nem kellett volna, azon John szabadon fog változtatni; 's az Értő még köszönettel leszen eránta, hogy ezekben eltávozott Origináljától. —

Általvinni a' gondolatot egy nyelvből másba, hogy a' ruha más legyen, de az új ruhába általöltöztetett gondolat azon-egy; nem csak nem rosszabb, hanem nem jobb is; mert Ez úgy volna Nem-az, mint Amaz nem volna Ez. A' ki ezt illy szorosan kívánja, annyit kíván, mint a' mit az tenne, a' ki az arany pénz' öntő-formájába gipszet öntene, hogy bírhasa az arany pénz' formáját változtatás nélkül, minthogy arany-

ban nem bírhatja, vagy a' ki az Apollo Vaticanus' márvány szobrát gipszben másolná. —

Festők és Szobrászok az elejekbe adott mestermívet ugyan azon anyagból, ugyan azon színekben 's ugyan azon relatiók szerint képezhetik, formálhatják; a' Könyvfordító, ki érzeményt és gondolatot egy nyelvből másba viszen, nem csak a' formával van küszködésben, hanem egyszersmind a' materiával is, midőn, tudniillik, szavakkal kelletik festenie; szavakkal, mellyek vagy felette sokat vagy felette keveset nyomván ki, itt igen is erős, amott igen is gyenge árnyékot vetnek a' tárgyra, 's azt hol nagyobb hol kisebb mértékben mutatják, mint mutatniok kellene. —

Könyvet fordítunk — néha azért, hogy a' tárgy közöltessék azokkal, kik az eredetit nem értik; 's ilyenkor elég a' dolgot adni. Néha az Írót ismertetjük, nem mint Írót hanem mint Írói-személyt: ilyenkor változtatni semmit nem szabad; de minthogy fordítunk, csak ott szabad nyelvünk ellen véteni, a' hol az Original vétett a' magáé ellen, hogy az mintegy visszazengje a' vétést. Néha nyelvünket gazdagítjuk, az eredetit utánózván. Kazinczy Gessnerben, Yorickban és Marmontelben szabad kézzel dolgozott. Az utolsóban csak arra volt figyelemmel, hogy beszéde csínt és simaságot nyerhessen. De Emilia és Minna czirkalommal vannak mérve, 's csaknem annyira mint a' Hamleti: hány a' harang? Miért itt quantitative, Gessnerben pedig qualitative?

Talán azért, mert Conti, Marinelli . . . előttünk idegenek; de Gessnernek világában minden magyar Olvasó hon vagyon. —

Sokkal könnyebb Schillerből az igen nehezet fordítani, mint az igen könnyűt Göthe után. Könnyebb lemásolni egy redős barázdás szép öregfejet, példának okáért a' Rembrand' anyját, mint a' Carlo Dolce' Madonnáját. *) —

-
- *) Göthének utolsó Köteteit az újabbi Kiadásból nem rég szerzem meg. Mohón neki állék tehát, hogy ismeretlen darabjait olvashassam. Melly gyönyörű ez és az és amaz! Ki ír úgy más? Schiller, a' ki maga is igen nagy, miben nem Göthe? 's Göthe miben nem Schiller? Ezt kérdém magamtól. Ekkor Schillert kapám elő, 's kivévén daemoni caricaturáját (die Räuber), mind elolvasám. Schiller' Tragoediái, bizony, mind igen szép, sőt Istentől lehelt mivek: de úgy írta volna e azokat Göthe? Tell és Egmont állják ki leginkább az öszve hasonlítást, 's Tell nyér az által, hogy versben van írva; 's ennél fogva, a' mindennapiságtól távozván, inkább poetai. De mi ér fel Tellben egy Klárral? Mikor a' dalra jutok az olvasásban: Die Trommel gerühret., mágusi erő ragad meg, 's ha koronáim volnának, oda hánynám, hogy a' Klári' szemébe tekinthessek 's kérdezhessem: Miért süllyeszté le pillantatait? Ha talán kénytelen volnék is Schillert tartani elsőnek a' cothurnusban, Göthe mellett maradok tovább is. Mert ha merő nagyságot nézünk is, mi lehet azon értelemben nagyobb mint az isteni-szépségű Iphigenia? Don Carlosban, az Orleáni Szűzben,

Eredetiség és sajátosság a' lélekben fekszik, de a' nyelvben önti ki magát, úgy hogy azt mindenszócskában, minden fordulatban szükség nyomoznunk és felfognunk. Szépíteni könnyű; de midőn a' Szépítés a' művészi darabot önmagából kivetkezteti; midőn az egyszerű sokszor eggyügyű de étellel tellyes eredetit önmagával ellenkezésbe hozza; akkor szint olly hiba mint a' rútítás, vagy inkább valóságos rútítás. Mert csak az jó és szép, a' mi célra viszen; minden a' mi onnan elvon, rossz és rút.

Olly Költő mint Homerus, ki már Heródot' idejében messze-kor' gyermekének tartatott, ki a' nép' fejedelmeit úgy ismeri mint nyájpásztorokat, kinek minden sorai-
ban az egész akkori embernyom csaknem

... spanyol 's francz ... formákat látok: itt hülléneket; azokban a' Dramaturgiai mesterségnek minden fortélyai munkába vannak véve, hogy meghassanak: itt minden a' legegyszerűbb a' mit képzelni lehet.

Midőn a' Wahlverwandschaft-okat olvasám, sok ízben ohajtottam magam mellé egynémellyet Íróink közül, hogy mondogathassuk egymásnak, mit csinált Göthe a' német Nyelvvel e' Munkájában. Illyen az, hogy a' Franczia Classicusok' példája szerint, keresve keresi a' dolgok' nevében a' nüancirozást; illyen az, hogy die Fräuleint mond (in singulari) das helyett, mert a' terminatio és szokás neutriust, a' dolog pedig femininit kíván. Klopstock is így construál: Verehre das Weib, die dich gebahr. Ez még is szenvedhetőbb, mint a' Szokás Törvényének általhágása Göthében.

gyermekes eggyügyűségben rajzoltatik, ki-
nek nyelve, bár sok grammatikusi kezeken
keresziül ment is, a' későbbieknel ismétel-
len szabadságokkal, kéj szerént öszvevont
és kinyújtott szavakkal, 's magos és alacsony
kitételekkel gátlanul ömlik: egy illy Költő
minden típusát elveszti, mihelyt annak
nyelvén a' régi ség' szín e nem látszik:
itt Kor és Nyelv és Költő elválaszthatatlanok egymástól. *)

Kölcséy olly Homért próbála adni a'
Magyaroknak, a' millyennel egy nemzet
sem bírt, a' millyennel egy nemzet sem fog
soha bírni, mert olly hűséggel járt el tiszté-
ben, hogy Origináljának még Nyelvkorát
is általhozta fordításába. Nem olly híven,
még hívebben volt volna, — ezt mondja
Continak a' Herczeg Emilia Galottiban, 's
a' szóban van igazság. De való az is, hogy
itt egy szükségtelennek látszó vonás, itt egy
másik, ott egy harmadik, ha elhagyjuk,
egészen más képet fog adni. Kölcséy nem
csak azt kérdező: Vallyon nem marad e el
egy vonás? hanem azt is, hogy Homér a'
Latinate korában a' maga hőseit mint szöl-

*) Freylich musste einem feinen Griechen zur
Zeit des Aristoteles oder gar der Alexan-
driner beim Lesen des Homer wohl eben
so zu Muthe werden, als wenn wir ein
Gedicht lesen, das etwa aus solchen Ver-
sen bestände: Als nun das Söhnelein
des Königs herausser gekommen, Ge-
hete Hinz auf ihn, und drückete
ihme die Hände. *Becker.*

laltatná meg magyarul? Innen a' digammás
vők, a' látnája, a' hajtogatott participiali-
tások...; szóval, a' Régi-szín.

Cseke; Februarius, 1823.

Rövid ideig bírhatánk Téged, édes Barátom!
Siettél itt hagyni vidékünket, melly rossz útnál
és Magyar vendég-szeretetnél egyebet nem mu-
tathatott. Számlálásom szerint már Pesten fogsz
lenni, hogy élj Literatúránknak 's Pöreidnek.

Szerencsés vagyok, hogy nekem is adott
az ég egy Prokátor barátot. Csudálad? De tudd
meg, hogy embernek, miolta a' lopás szó a'
Lexikonokban helyt fogott, nem volt inkább
Prokátorra szüksége mint nekem. Nagy dolog,
mondod talán; a' mi fenn forog. A' mint veszed.
Tőlem sem pénzt nem lopott senki, sem lovat,
hanem valami ollyat, a' mi, ha dicsőséget nem
nyújtott volna is, legalább a' jövőendő Recen-
sensnek villámaint reám fogta volna menydör-
geni. 'S minthogy minden ember a' maga bü-
neinek büntetését hordozni tartozik, örömet
én sem akarnám, hogy érettem más lakoljon.
Ezekből érteni fogod, hogy a' beszéd Tudomá-
nyos Gyűjteménybe illő tárgyról foly: mert ha
Írkáló Írkálóval akar hajba kapni, vagy, ha
úgy tetszik, ököltre kelni, mire lehetne inkább
a' Gyűjteményeket használni, mint arra? Mind
jól van, mondod; de mit akarunk tehát tulaj-
donképen? Reponáltatni, édes Fiskális
Uram. De mibe? De mi köze a' Tudományos

Gyűjteménynek a' Repositióval 's Prokátorsággal? Ime, elmondom.

Surányban valék az én kedves Bay Gyurimnál. Az idő homályos volt, az útszaksárba süllyedtek el; 's én jobb időt ohajtozva forgattam a' Kalendáriumot, ha nem mond e napfényt a' másik fertályba? Fogd e' könyvet, mondá Gyuri; 's Nagy Ferencznek Homérját nyujtá felém. Te tudod, hogy Homérból valahā én is fordítottam valamit; 's kedvem jöve nézni, miben különbözünk egymástól. Szegény Leibnitz! Hijában valál egyike a' Legnagyobbaknak. A' Principium Indiscernibilium nem fejle ki a' te fejedből sok törés nélkül. És íme ezen fáradva nyert principiumot a' Nagy Ferencz' Homérja ha egészen semmivé nem tette is, de sok részben meggyengítette: mert a' Nagy Ferencz' és Kölesey Ferencz' Homérjoknak első Könyve nagyon szűken ismertethetik meg egymástól. — Neked én még 18. 6dikban megküldém Homéromnak elejét. Te azt Péczelen Bárá Prónay Sándor, Gróf Majlát János és Professor Schedius Urak előtt, 's később Camerarius Vay Ábrahám Ur előtt is Lasztóczon felolvastad. 1817ben Pesten Vitkovics, a' Mese' apja, 's az én felejtethetlen Szedliczkym, kinek házánál szállva voltam, több ízben látták azt. Előtted történt az is, hogy 1817., a' Pünköst-utáni napokban Lasztóczon a' mi rokonbarátunknak, Kazinczynak számára bepakkoltatott, 's Széphalomra vitetvén, on-

nan csak több napok után tért vissza. 'S mikor én Lasztóczot Pestért 's Pestet Csekéért elhagyám, a' Te kezeid között maradt az. Képzeld már most a' bámúlást, melly engem elfoga, midőn Nálad maradt Homéromat egyszerre a' Kazinczy által kiadatott Nagy Ferenczi Homérban megpillantottam! Ki varázsolt téged ide? felsikolték: 's akaratom ellen a' Plagiariusok jutottak eszembe.

De mit tegyünk? Nagy Ferencz már nincs többé; 's képzeld, minő bajban lehet egy megsértett bötümázoló, midőn nem tudja kin öntse ki boszúját, Kiszakasztani az enyémekeknek ismert sorokat, 's papírosostól együtt zsebembe dugni 's haza vinni: ezt gondolám hirtelen; mivel úgy is az erőszakkal elvett jószágot esztendő alatt vissza lehet foglalni. De öt száz exemplár mondá Gyuri. — Jaj nekem! Hijában; a' bűn büntetetlen nem marad. Midőn én Veled együtt Patakon valék egykor, 's Nagyot meglátogatók: kértük, hogy olvassa fel készülő Homérjának némelly helyeit. Hallottuk akkor a' Calliope kezdetű Iliászi fordítást, a' melly név már most eltűnt; hallottuk a' Pandarus' nyilazását zengő sorokat: 'S, Tisztelendő Ur, mondám; ez jó francziáúl van fordítva. Elnyelé a' jegyzést akkor; de ki tudja, ha nem boszúállás gyanánt gondolta e ki a' történetet, hogy parányi javamtól megfosszon? Megvallom, sugallotta egy gonosz Lélek, hagynám rajta az elrabolt sorokat, hogy Recensensi leczkéket ő vegyen érttek,

ne én. De nyugalom a' Boldogúltaknak! Viszaveszem a' magamét: enyém legyen a' baj.

Kérlek tehát, édes Prokátor barátom, hogy Nálad maradt fordításomat a' Nagyéval összevetvén, jeleld ki az övéből az enyémekeket; 's a' Tudományos Gyűjtemény' Publicuma előtt adassd vissza Fordítójoknak! Mert ha kiraboltatni kínos, még kínosabb lenne egykor Kirablónak trombitáltatni; ha sajátomért azt kiáltaná valaki: Csóka, el a' páváktól — vissza sergedhez!

Széphalom; Martius, 1823.

Kedves volt nekem az Uram Öcsém' levelét venni, kedves a' Kölcseyét is, 's ez felől, ki egygyetlen a' maga nemében, megint tudni valamit. — Repositiót kíván, 's a' legnagyobb igazsággal; én leszek tanúja. — Tudja Uram Öcsém, hogy én az ő Iliásza' első Könyvét magamnak leírtam volt; mutatám azt V. Nagy Ferencznek, 's azért mutatám, hogy használja; tudnillik, hogy kövesse a' ott mutatott példát. V. Nagy annyira érzé a' Kölcsey' dolgozása' érdemét, hogy a' maga fordítását a' Kölcseyének feláldozta, 's készebb volt nem a' magáét adni, csak hogy Homért jobban adhassa. Én V. Nagyban becsülöm ezt a' szép érzést. Más Fordító a' más szép helyeinek nem áldozta volna fel a' maga nem szép helyeit. Plagiarius egyikünk sem szeretne lenni; de valaminő minden regula alatt van

kifogás, úgy ebben is. Bizonyos tekintetben minden később Író Plagiariususa az ötlet korban megelőzteknek. — — —

Cseke; Aprilis, 1823.

A' mi a' Kazinczy' levelét illeti, nem akarok reá glossákat csinálni. Elég az, hogy igazságomat megismeri: de a' mit V. Nagynak mentségére mond, az legalább egy kis mosolygást érdemel.

Soha még életemben nem hallottam a' Plagiumot szép érzés' következésének neveztetni. Így a' Nachdruck-ot is lehetne menteni a' Közhaszon' és a' Cultura' terjedése eránt való nagy buzgósággal. Köszönöm az ilyen szép érzést, az ilyen buzgóságot, de csak úgy, mint az Amerikai nép a' Spanyol T...knek ember-szeretetöket, kik a' szerencsétlen nemzetséget vér és kín által igyekeztek kényszeríteni az Ü...-re.

Egyébaránt plánumodban, hogy az én levelemet a' Kazinczyé mellett kiadd, 's Magad a' Couliissák mellé vonúlj — megegyezem. Csak arra kérek, hogy tegyed ezt minél hamarabb, és a' Tudományos Gyűjteményben!

Széphalomi; Martius, 1823.

Részen áll a válaszom az Iliász' tolvajságaira, 's magam akarám azt általadni, hogy szóval még bővebben magyarázhassam a' titkot. — Kölcsény meg van lopva; de Vályi Nagy és az ő maradékai kímélést kívánnak, parancsolnak. — — V. Nagy mutatá nekem több ízben a' mit

dolgozott, 's én azzal ugyan nem igen valék megelégedve. Húsz sort sem olvastam el dolgozásából. Jobbnak láttam, mutatni neki a' Kölcssey' fordítását, mellyből nálam az egész Első Ének le vala másolva, és azon kevés helyeket, a' mit én fordítottam. V. Nagy eléggé nemeslelkű ember volt megvallani, hogy mind a' Kölcssey' fordítása, mind az a' kevés a' mit én mertem, jobb mint az övé, 's a' mi jót Kölcsseynél 's nálam talált, általvevé, nem mint tolvaj, hanem mint az, a' ki nem szégyenel mástól is venni csak hogy dolgozása nyerjen. Plagiáriusnak vennénk e ötlet, ha a' Kölcsseyé ki volna már adva? Én Sallustban Szentgyörgyi Gellértet még dicsekedve követtem a' hol lehetett. Legjobbnak látnám tehát ha az Iliász' meglopdosott Első Könyvét a' Hébének adnánk, úgy hogy a' titularis pagina' hátulsó tiszta felén akár Uram Öcsém, akár én, akár Igaz elmondanánk, hogy azt Kölcssey 1813. fordította, élőbb mint V. Nagy, 's én adtam V. Nagynak, ez pedig annyira javallá a' Kölcssey' módját, hogy azt a' fellyebb említett okoknál fogva nem átallá elfogadni. Tégye Uram Öcsém a' mit az Igazság, egy megholt barátunk' emlékezete 's egy élő barátunk' becsülete kíván, szabadon 's nemes lélekkel!

Széphalóm; Május, 1823.

Hála Istennek, még eddig semmit sem íra Uram Öcsém a' Tudományos Gyűjteményben V. Nagy elien Kölcssey mellett! Tetszik e tanácsom?

Cseke; Május, 1825.

Kazinczynak újabbi levelére azt kell mondanom, hogy ő egy kicsinyt tétovázni látszik. Megvallja, hogy meg vagyok lopva, de meg nem szűnik a' lopást a' V. Nagy' széplelkűségéből magyarázni. Többek között így is szól: Plagiariusnak vennénk e' ötlet, ha a' Kölcsenyé ki volna már adva? En Salustban Szentgyörgyi Gellertet dicsekedve követtem a' hol lehetett.

De fel lehet e' azt tenni, hogy Kazinczy nem tudná: mi a' Plagium? Követni lehet, szabad; ennek a' Plagiummal semmi köze. Másnak egész munkáját vagy csak némelly helyeit a' magam írásába szabad által tennem, csak hogy az Auctorthűven megnevezzem: ezt Kölcsonözésnek hívják, nem Plagiumnak; de ha másnak egész munkáját, vagy némelly helyeit, vagy csak felfödezéseit és gondolatjait is úgy viszem által a' magam írásába, mint sajátomat — ez, édes barátom, és egyedül ez a' Plagium. A' Poetáknak a' csupa reminiscentiát is keserűen fel hányja a' Recensens; s a' Plagium lenne megengedhető dolog? Megvallom én azt, hogy szép lélek' jele a' másét jobbnak ismerni a' magáénál: de a' más' jobbnak ismert munkáját elsajátlaní, eltulajdonítani — ez soha nem volt szép érzés' jele.

Vályi Nagy csak úgy érdemel előttem mentiséget, ha az eltulajdonítást nem tette. Mert nem lehetetlen feltennem, hogy azt a' Kiadó

cselekedte. 'S ezt én mondhatom a' nélkül, hogy Kazinczyt igazságtalanul sérteném. Mert tudni, hogy a' kiadott munkának eleje tőlem vétetett; azt declarálni az Előbeszédben, hogy ezen Vályi Nagy' próbája nem jó, azt ígérni, hogy a' Publikum későbbben 's másoktól jobbat várhat; Kölcseynek kezdését meg is nevezni; Szemerétől a' Kölcsey' fordítása' közlése eránt levelet venni, 's arra nem is válaszolni; a' Vályi Nagy' eltulajdonítását még is nem csak önként fel nem födezni, de a' felfödezésnek ennyire ellent állani: valld meg, édes Palim, hogy mind ez rám 's Irói böcsületemre nézve nem nagy kímélés.

És micsoda gondolat a' Hébére való igazítás? A' Tudományos Gyűjteményt minden Magyar Literatúrát kedvellő olvassa: 's hanyadik olvassa pedig a' Hébét? Osztán az én Homérom Hébébe való e? Lehet e azt philologi 's kritikai jegyzetek nélkül ezen régi színben közleni?

De tudom, mi bántja Kazinczyt. Az én hozzád írt dévajkodó levelem' hangja, mellyben ő, mint Kiadó, érdekeltetik, bántja őtet. Ha ígéri most ő magát a' Hébében tudósítást tenni az esett eltulajdonítás felől: miért nem tette azt minden provocatio nélkül magában az általa kiadott munkában? Ennyit az igazság egyedül is kívánhatott, hogy a' barátságot ne említsem.

Ha jobb az én Homérom (Kazinczy maga vallja azt), mint a' V. Nagyé: miért tehát a' megholt rosszabb Verselőnek több kímélés, mint

a' jobb élőnek? Én láttassam e Eltulajdonító-
nak, ha egykoron megjelenendek, és pedig a'
Vályi Nagy' tolvajának? Ez a' gondolat, édes
Palim, elszenvedhetetlen!

Ha ajándékon kérték volna el tőlem Ho-
mért, örömet oda adtam volna; 's Te tudod,
hogy nem ez lett volna első munkám, a' mit
elajándékoztam: de, minekutána a' harang
felkóttetett, az egész dolog más ábrázatot
vesz. Sokan tudják, mit kezdék; Kazinczy az
Előbeszédben maga is trombitálá azt: 's a'
trombitált munka ne legyen egyéb, mint Vályi
Nagy után firkált sorok?

Prokátornak hívtalak az ismeretes levél-
ben; most Bírónak teszek. Meghatalmazlak,
édes Szemerém, azt tenni, a' mit legjobbnak
látsz. Kazinczy a' Vályi Nagy' részére sokkal
inkább interessálva van: mint az enyémmre. Én
magam pedig, lehetetlen, hogy a' magam ré-
szére interessáltabb ne legyek: mint Vályi
Nagy' és Kazinczy' részére. Tehát Te légy a'
Bíró; 's tedd a' mit akarsz. Én előre többé
nem is akarom tudni mit teendesz, csak akkor,
midőn már megtéve leszen. 'S declarálom,
hogy akarmit teendesz most és jövőendőben
jóvá hagyom.

S z é p h a l o m; J ú n i u s, 1823.

Ma veszem az Uram Öcsém' kedves levelét,
's azonnal felelek.

Félre értetni mindég keserves, soha sem
inkább, mint mikor ezt azoknál látjuk, a'

kiket a' legszívesebb becsülés', barátság', hála' érzésivel szeretünk. Nem azt ohajtám én, hogy Kölcsey a' Vályi Nagy' Plagiariusának tartassék: egyedül azt ohajtám, hogy Vályi Nagy, a' mi barátunk, a' megholt, nevetségessé ne tétessék!

Kölcseynek nem javalja a' mit én gondoltam, 's hogy nem javalja, az engem nem bánt, sőt vallom, egy részben igaza van.

Homérnak Első Éneke Hébébe való e? Erre ezt felelném: Mint a' Gierusaleme liberatáé Aurórába. A' Tudományos Gyűjtemény bizonyos tekintetekben több mint Hébe: bizonyos tekintetekben nekem nem látszik kevesebbnek Hébében állani, mint amott. A' Tudományos Gyűjteményben sok szemet van: itt virágok, csak virágok, ha néha talán alakotlanok, színetlenek, vagy illatlanok is.

Egy szóval, tegye Uram Öcsém a' mit legjobbnak ítél: adjon Kölcseynek teljes elégtételt, de a' lopástól mentse meg Vályi Nagyot, 's mondja tanítójáról, a' szebb verselés' Pataki terjesztőjéről, az igen jó emberről, a' szíves akaróról 's igyekezőről, a' mit ő ennyi czímmel kívánhat. Mondja, hogy Vályi Nagy a' Kölcsey' fordítását látta, 's sok helyeken a' Kölcseyét igen szerencsésnek találván, örömmel vette-által sorait, a' hogy a' Classicusok' később fordítója a' nyomtatott fordítás' jobb helyeit általszedi, nem hogy lopjon, nem hogy a' munkát restelli, hanem azért, mert ötlet a'

mesterség' szeretete, 's nem hiúság vezérli. Valóban én a' Szentgyörgyi Gellérd' Sallustjából sok helyeket átalvettem, nem rettegven a' plagiariusi nevezetet, mert a' mi jó, minek azt helyéből kimozdítani, mert már másmondotta?

A' mi Kölceyneknek nagyon szíven a' dolog, és így nyugtassa meg Uram Öcsém teljes mértékben. Nem hiszi Uram Öcsém, mennyire fájt nekem eddig is, hogy ötet erántam elhídegültnek képzelnem kelle, 's íme ez a' visszás történet ötet talán még távolabbra tolá tőlem. Kövessen el Uram Öcsém mindent, nagyon kérem, hogy Kölcey ne bánja, hogy egykor barátom volt. Ez nekem fáj.

— Én a' Vályi Nagy' Homérját nyomtatás alá készítvén, belé nem tekinték a' Kölceyébe, melly akkor talán Gróf Dezsőffynél vala. 'S íme minden vétkem nélkül Kölceynél lakolok. Kölceynél!

X.

A' vádakat a' legtellyesebb védelem sem mindenkor némíthatja el; 's ha ki magának azon tanúságot adhatja, hogy igazságtalanúl feddetik, egyedül személyét tekintvén: nem cselekedhetik bölesebben mint ha hallgat; mert ez legkönnyebb, legkímélőbb neme a' felelésnek, 's ollykor — a' legdölyfösebb. — —

. . . Vannak esetek, midőn a' legszebb kevélységű vádoltatott is tartozik szóllani; 's